REVIEW: Academicianul Mihail M. Cernea în dialog cu Zoltán Rostás, *Viețile sociologului*

Antonio Momoc
University of Bucharest
Corresponding author email: antonio.momoc@fjsc.ro

REVIEW: Academician Mihail M. Cernea in Dialogue with Zoltán Rostás, *The Lives of the Sociologist*

Abstract: By applying the life-story interview method, Zoltán Rostás reconstructs not only the personal and professional life of the most internationally renowned Romanian sociologist, but also the socio-political context in which Mihail M. Cernea developed. This includes his relationship with the members of the Gusti School during the rehabilitation of sociology in the communist era of the 1960s, especially his collaboration with Henri H. Stahl, the way Cernea shaped his sociological vision on research and social action during his studies and rural research in communist Romania, and the sociological arguments for the rural development projects with which he convinced the World Bank, starting in 1974, to apply his social action model originating from the Gusti School.

Keywords: Sociological School of Bucharest, social history, Word Bank, research-action model, sociology of development.

Citation suggestion: Momoc, Antonio. "REVIEW: Academicianul Mihail M. Cernea în dialog cu Zoltán Rostás, *Viețile sociologului*." *Transilvania*, no. 1-2 (2025): 130-135.
https://doi.org/10.51391/trva.2025.1-2.16.

Sociologia științei și condiția sociologului au fost mereu în centrul preocupărilor de istorie socială ale profesorului Zoltán Rostás. Contextul social și cultural în care cercetătorii s-au format ca intelectuali, influența ideilor politice și a experiențelor subiective asupra sistemelor de gândire și de acțiune socială ale sociologilor au fost investigate prin prisma poveștilor de viață ale „personajelor" sale. Istoric al sociologiei românești, Zoltán Rostás revine, în nota convorbirilor purtate în anii optzeci cu membri ai Școlii gustiene, la interviurile cu membrii comunității sociologilor români, de această dată cu un cercetător marginalizat în România comunistă, dar un expert renumit în lumea occidentală. După *Monografia ca utopie. Interviuri cu Henri H. Stahl (1985-1987)*, apărută la Paideia în 2000, și *Dialog neterminat cu Ioan Mihăilescu*, volum tipărit la Curtea veche în 2007, Zoltán Rostás surprinde din nou „istoria unei științe prin istoria unei vieți"[1]. Volumul *Viețile Sociologului. Academicianul Mihail M. Cernea în dialog cu Zoltán Rostás* cuprinde 372 de pagini de interviuri efectuate în noiembrie 2007 la Washington și publicate la Editura Corint, în 2024.

Interlocutorul lui Zoltán Rostás este cel mai renumit sociolog român în America și în lume[2], dar prea puțin cunoscut, discutat sau tradus în România. Până la Rostás, puțini cercetători români s-au aplecat asupra activității lui Mihail M. Cernea: Maria Cobianu-Băcanu a publicat, în 2001, o „monografie profesional-științifică" despre primul sociolog al Băncii Mondiale[3]. De-a lungul carierei sale, Mihail Cernea a contribuit la organizarea unor instituții internaționale de anvergură și a fost ales la conducerea mai multor asociații științifice, ca Societatea Europeană de Sociologie Rurală, Asociația Internațională de Sociologie, Asociația Internațională pentru Studiul Migrației Forțate sau Grupul Consultativ pentru Cercetarea Internațională a Agriculturii. În țară, a fost coordonatorul tezelor de doctorat ale sociologilor Maria Larionescu și Sorin Rădulescu.

Principalul motiv al deplasării lui Rostás peste Ocean a fost angajarea lui Cernea la Banca Mondială, în anul 1974, când a devenit primul sociolog român din această organizație financiară globală, care finanțează proiecte

1. Antonio Momoc, „O istorie nefardată a sociologiei", *Sfera Politicii*, nr. 91-92 (2001): 91.

2. Zoltán Rostás, „Cuvânt înainte (28 martie 2009)", în *Viețile Sociologului. Academicianul Mihail M. Cernea în dialog cu Zoltán Rostás* (București: Corint, 2024), 5.

3. Maria Cobianu-Băcanu, *Mihail M. Cernea. Un inovator în sociologie și dezvoltare internațională* (București: Editura Economică, 2001), 19.

de dezvoltare cu împrumuturi cu dobânzi reduse și care oferă asistență tehnică și consultanță gratuită guvernelor țărilor în curs de dezvoltare. Încă din prefață, Rostás remarcă faptul că interlocutorul său „a reușit să schimbe optica economică inginerească a proiectelor Băncii Mondiale prin introducerea de norme de analiză sociologică și politici sociale de protejare a membrilor comunităților naționale, a populațiilor afectate de efectele proiectelor de dezvoltare finanțate de bancă”[4].

Aplicând metoda istoriei orale cu care a sondat în istoria sociologiei românești interbelice, întrebările lui Zoltán Rostás pun în evidență evoluția profesională a lui Mihail M. Cernea în perioada de după Al Doilea Război Mondial, parcursul său într-o țară săracă din blocul comunist, într-un regim autoritarist, apoi cariera sa la nivelul unei instituții financiare occidentale influente la nivel global.

Activitatea la Banca Mondială, centrată pe cercetare-acțiune pentru dezvoltare și reducerea sărăciei în țările subdezvoltate, a constituit, așadar, pretextul pentru interviul de viață, dar și performanța sociologului de origine română la Banca Mondială de a modifica perspectiva economică neoliberală a organizației financiare și de a-i schimba paradigma în practica dezvoltării.

Mihail M. Cernea amendează viziunea unui economism excesiv și înlocuiește abordarea econocentrică, tehnocentrică sau comodocentrică[5] cu „modelele de dezvoltare centrate pe oameni”[6]. Oferă sociologiei un statut instituțional în agenția financiară mondială, schimbă paradigma „reducționismului economic” și influențează filosofia și cultura organizațională a Băncii. După angajarea sa, programele de dezvoltare ale agenției financiare vor fi tratate prin lupa sociologului rural sau a antropologului sensibil la problemele sociale, culturale și umane din comunitățile în care urmează a fi implementate proiectele de reducere a sărăciei. Concepția pe care a elaborat-o Mihail M. Cernea și pe care a reușit să o impună la Banca Mondială a fost expusă în volumul *Putting People First. Sociological Variables in Developement Projects*, coordonat de sociologul român, publicat în 1985, la Oxford University Press, și reeditat în 1991.

Similar cu metoda de cercetare prin care a aplicat interviurile de viață ca metodă de documentare a istorie sociale, a experiențelor comune și a perspectivelor individuale ale sociologilor Școlii Sociologice de la București (în special convorbirile cu H.H. Stahl), Rostás reconstruiește viața lui Mihail M. Cernea din perioada copilăriei de la Iași până în perioada activității sale profesionale la București și Washington și în deplasările internaționale în țările unde Banca Mondială a finanțat proiecte de cercetare-dezvoltare. Tatăl lui Mihail Cernea a fost inginer electrician, iar mama sa a studiat farmacia, formația sa intelectuală fiind modelată în domeniul tehnic de către tatăl său, iar în zona literară, de mama sa. Numele său original era Cats, dar, în contextul tulbure de după Al Doilea Război Mondial, a apreciat că era mai prudent să își schimbe numele în Cernea. Războiul și pogromul de la Iași din 1941 i-au marcat copilăria și adolescența. Antisemitismul politicilor guvernamentale, care a constrâns copiii evrei să iasă din școlile de stat și i-a împiedicat să continue studiile, l-a resimțit ca „șocuri politice de la o vârstă fragedă”. Experiențele postbelice ale vieții personale i-au determinat pe unii interpreți să observe că interesul său științific privind deplasările forțate de populații, problemele dislocării populațiilor și a reașezării, a fost determinat de viața sa de refugiat[7].

Mihail M. Cernea a fost, mai întâi, gazetar, ziarist sportiv, jurnalist la secția economică și, apoi, redactor șef al secției internaționale. Jurnalismul de teren i-a oferit șansă să observe viața socială la firul ierbii, să intre în întreprinderi, să observe transformarea țăranilor în muncitori, să devină sensibil la problemele socio-economice, să se deplaseze la sate, să culeagă materiale pentru reportaje sau relatări, perioadă pe care și-o amintește ca una de pregătire practică pentru cercetarea și munca ulterioară de sociolog.[8] Ca fapt divers, între paranteze fie spus, a fost ziaristul care a realizat primul interviu cu Iolanda Balaș, la vârsta la care atleta era pionieră și câștigase un concurs de sărituri la înălțime.

Doctoratul în Filosofie la București l-a menținut în direcția „experienței sociologice” în perioada campaniei de colectare a cotelor de la țărani, în anul 1954, când a fost trimis, împreună cu colegii săi, în satele din nordul Moldovei. Astfel, a avut ocazia să se apropie de viața satului cu ochii orășeanului (a se citi „străinului”) și să observe nemijlocit contradicțiile regimului, prin *observație participativă*[9], prin experiența de trei luni de zile în satul tradițional, cu kilometri de drumuri zilnice parcurse pe jos. În timpul studiilor doctorale (1954-1958), a devenit

4. Rostás, „Cuvânt înainte”, 6–7.

5. Sanda Golopenția, „Mihail M. Cernea: un mentor instituțional”, în *Viețile Sociologului. Academicianul Mihail M. Cernea în dialog cu Zoltán Rostás* (București: Corint, 2024), 376.

6. Cobianu-Băcanu, *Mihail M. Cernea. Un inovator*, 18.

7. Mihail M. Cernea și Zoltán Rostás, *Viețile Sociologului. Academicianul Mihail M. Cernea în dialog cu Zoltán Rostás* (București: Corint, 2024), 16–17, 20, 23.

8. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 25–26.

9. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 32.

tot mai atras de cercetările sociologice empirice și de studiul teoriilor sociale, sensibilizat de rezistența țăranilor la colectivizarea forțată și de comportamentul autorităților locale. Are nenumărate discuții la sate cu țăranii, în plin proces de transformare a proprietății țărănești și de consolidare a cooperativelor agricole de producție (CAP-uri): „Colectivizarea a însemnat o masivă modificare în condiția țărănimii din România cu efecte negative asupra economiei naționale și asupra producției alimentare. Producția alimentară: în loc să crească, s-a redus în ciuda creșterii populației, deși cifrele raportate oficial indică o creștere de la una la altul"[10]. Tema de doctorat, *Contradicțiile în socialism*, a atras atenția nomenclaturii de partid, astfel că disertația a fost respinsă pentru susținere. A trebuit să redacteze teza din nou și să susțină doctoratul în filozofie abia în anul 1962.

Devine șeful Sectorului de sociologie la Institutul de Filosofie al Academiei, unde, în anii '60, într-o conjunctură politică în care a fost posibilă reabilitarea sociologiei, reia cercetările de teren după modelul gustian, studiind procesul de modernizare în rural, sociologia familiei și sociologia organizațională a cooperativelor agricole de producție, iar în urban, se deplasează la fabrici și uzine pentru sociologia muncii, sociologia industrială și pentru a studia cultura de masă[11]. Este perioada când, în 1965, la Facultatea de Filosofie începuse activitatea Laboratorului de Sociologie, în care au fost incluși reprezentanți ai Școlii Sociologice de la București, cel mai reprezentativ fiind Henri H. Stahl[12]. Între 1966-1970, Mihail Cernea se apropie de Henri H. Stahl, tehnicianul Școlii Gusti, iar legăturile lor profesionale se intensifică. Descoperim că modelul de cercetare de la care a pornit Mihail Cernea a fost modelul gustian al Școlii Sociologice de la București. Sistemul gustian Sociologie-Etică-Politică[13], *Sociologia Militans*[14], sociologia ca acțiune socială își pun amprenta pe modelul său de lucru. Pe teren, încurajat de Stahl, Cernea se desparte treptat de metoda de lucru a monografiilor tipice, prin care investigația socială și intervențiile comunitare la sate ale echipelor gustiene erau structurate holist, pe „cadre și manifestări"[15].

Momentul de cotitură spre a doua sa viață profesională este experiența din Statele Unite ale Americii, la Stanford Center for Advanced Studies in the Behavioral Sciences, între 1970-1971. Cernea îi mărturisește lui Rostás convingerea sa personală că istoria vieții sale îi „confirmă teoria sociologului Robert Merton despre *serendipitate* – ideea că, în cercetare, foarte frecvent, urmărești un anumit obiectiv, dar descoperi ceva ce nu ai urmărit, care se dovedește însă a fi foarte important"[16]. Povestea începe când un sociolog american, profesorul Lantz, a ajuns la Institutul de Filosofie din București, în cadrul unei vizite de lucru în țările est-europene, și a raportat apreciativ Asociației Sociologice Internaționale despre activitatea de cercetare coordonată de Mihail Cernea.

La sfârșitul anului '68, după experiența pe care o avusese în Franța, la Sorbona, în perioada protestelor studențești, Mihail M. Cernea a primit o invitație de la Centrul de Studii Avansate în Științele Comportamentului Social din Stanford, care îl informa că a fusese selecționat pentru un *fellowship*, cu condiția să lucreze științific un an în cadrul Centrului, fără nicio altă obligație profesională sau de predare. Afectat de drama personală a pierderii soției sale, Stela Cernea, le-a răspuns americanilor abia peste câteva luni. În cele din urmă, a fost invitat la bursă, începând cu august 1970 și până în iulie 1971. Deși a primit sprijinul Academiei, dosarul său nu a fost aprobat la vârful nomenclaturii de stat.

Teoria *serendipity*[17], a neprevăzutului care aduce beneficii neașteptate inclusiv în știință, se confirmă pentru Mihail Cernea în septembrie 1970, când a avut loc Congresul Mondial de Sociologie la Varna, în Bulgaria, țară vecină din blocul comunist, unde cercetătorii români putea ieși mai ușor în deplasări de lucru. Asociația Internațională de Sociologie a organizat Congresul într-o țară est-europeană, iar întâmplarea i-a oferit lui Cernea ocazia nesperată de a se întâlni cu Robert King Merton, căruia i-a dăruit cartea soției sale, scrisă în limba română, care trata și interpreta cărțile și articolele sociologului american. În Bulgaria, se întâlnește și cu profesorul Ruben Hill, care vizitase Institutul de Filosofie cu un an în urmă. Hill era la curent cu bursa acordată lui Cernea și a fost neplăcut surprins să afle că cererea de deplasare la Stanford i-a fost blocată la cel mai înalt nivel, într-o țară care afirma o politică externă independentă în lagărul comunist, mai ales după poziționarea lui Ceaușescu, din august 1968, în chestiunea „normalizării" Cehoslovaciei, favorabilă Primăverii de la Praga. Peste câteva luni după discuția cu Hill de

10. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 97.

11. Golopenția, *Mihail M. Cernea: un mentor instituțional*, 373.

12. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 79.

13. Dimitrie Gusti, *Opere*, Vol. 3: *Sistemul de sociologie, etică și politică, C: Politica — sistemul mijloacelor pentru realizarea valorilor și normelor sociale și etice realității sociale viitoare*, Partea I. *Organizarea Științei, Organizarea culturii* (București: Ed. Academiei RSR, 1970), 347-348.

14. Dimitrie, Gusti, *Sociologia Militans, Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii*, vol I. *Cunoaștere* (București: Fundația Regele Mihai I, 1946), 45.

15. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 81-82, 86–87.

16. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 101.

17. Robert K. Merton, Elinor Barber, *The Travels and Adventures of Serendipity: A Study in Sociological Semantics and the Sociology of Science* (Princeton, Oxford: Princeton University Press, 2004).

la Varna, Mihail Cernea are surpriza să fie anunțat de secretarul general al Academiei că cererea de a se deplasa la bursă în SUA i-a fost aprobată. Decizia a venit în contextul în care, în acea toamnă, președintele Americii, Richard Nixon, îl invitase pe Ceaușescu într-o vizită oficială în SUA și exista riscul ca ziariștii din media occidentală să adreseze în conferința de presă întrebarea de ce un om de știință din România nu poate face deplasarea la o bursă științifică în afară țării[18].

La Centrul de la Stanford, de lângă Palo Alto, i s-a oferit biroul pe care îl ocupaseră pe rând, ca bursieri, specialistul în comunicare de masă, opinie publică și influență socială Paul Lazarsfeld, politologul norvegian și autor al teoriei clivajelor multidimensionale Stein Rokkan, sociologul organizațiilor și autorul teoriei schimbului social Peter Blau. A fost coleg de an cu sociologul Immanuel Wallerstein, care lucra, la acea dată, la paradigma despre decalajele de dezvoltare dintre statele din centru și cele de la periferia sistemului economic mondial. A realizat, atunci, o serie de interviuri cu colegii săi, profesorii americani Reuben Hill, Stanton Wheeler, Immanuel Wallerstein, John Kunkel, Alvin Bertrand și Elliot Aronson, din care a rezultat cartea pe care a dedicat-o memoriei soției sale: *Sociologia americană: Tendințe și controverse* (București: Editura Enciclopedică Română, 1974).

La Stanford l-a reîntâlnit pe sociologul Robert Merton, cu care a discutat cartea soției sale despre sociologia structural-funcțională americană și faptul că Stela Cernea se aplecase asupra unui articol[19] pe care alți cercetători l-au ignorat și pe care Merton îl aprecia ca fiind relevant pentru istoria sociologiei.

> „Articolul era *Efectul Matei în știință*, un titlu metaforic, care se referă la relația dintre oamenii de știință afirmați și cei tineri, la modalitatea în care este afectată comunicarea ideilor științifice în multe discipline, mai mult ideile celor tineri, care sunt necunoscuți, în vreme ce oamenii de știință mai în vârstă, care sunt cunoscuți, comunică ideile mai rapid și primesc recunoaștere științifică. Metafora lui Merton era că, precum în *Scriptura* lui Matei, celor care au li se mai dă, iar celor care nu au li se ia și ce au. Eu știam articolul lui din ce îmi povestise Stela și cunoșteam multe din lucrările lui Merton, care și pentru mine fuseseră o revelație."[20]

Revenit din SUA, în 1972-1973 redactează la Institut și, apoi, publică la Editura Academiei, în 1974, *Sociologia cooperativei agricole*. Cartea a fost criticată dur în *Lupta de clasă*, iar autorul, acuzat că aplică concepte ale așa-numitei *sociologii burgheze* la realitățile socialiste românești[21]. Din această cauză, în 1974, nu i s-a permis să plece cu delegația oficială în Canada, la Congresul Mondial de Sociologie de la Toronto. Abia după căderea regimului comunist, la recomandarea lui H.H. Stahl, în 1991, lucrarea sa despre cooperativa agricolă de producție fost invocată ca argument în memoriul științific al fostului asistent al lui Dimitrie Gusti, care a propus și susținut candidatura lui Mihail Cernea ca membru corespondent al Academiei Române.

Experiența dintr-o țară socialistă rurală în curs de industrializare, care traversa tranziția de la devălmășie la colectivizare, precum și expertiza sa sociologică în analiza modernizării forțate prin cooperativele de producție comunistă au atras atenția Băncii Mondială că sociologul Mihail M. Cerea avea competența necesară înțelegerii fenomenelor sociale din Țările Lumii A Treia, unde Banca intervenea cu programele sale de dezvoltare și de reducere a sărăciei. Anul care a schimbat total cursul vieții sale a fost anul 1974. După aderarea României la Banca Mondială, în vara lui 1973, a primit un telefon de la un reprezentant al Băncii, sosit la București cu sarcina de a-l contacta și de a prospecta dacă ar fi interesat să lucreze ca sociolog pentru agenția financiară internațională. Din discuția telefonică, Cernea a realizat că organele politice sau Securitatea nu aprobau oficial întâlnirea și a eliminat din calcul orice speranță. Ajuns în Canada printr-un alt concurs de împrejurări *serendipity* cu ajutorul sociologilor americani, care l-au invitat nu doar la Congresul Mondial din Toronto, ci și la Congresul Asociației Americane de Sociologie, a fost sunat în camera de hotel, de această dată de la Washington. A aflat că reprezentantului Băncii Mondiale i se spusese că era în Canada și, cum se confirma că era în străinătate, îl invitau la sediul din Washington. Nu avea viză de Statele Unite și nici aprobare din țară să meargă în America, așa că reprezentantul Băncii Mondiale a venit la Toronto.

Echipa președintelui Băncii Mondiale Robert McNamara căuta un sociolog rural cu experiență în economii semisocialiste, așa cum erau, la acea dată, o parte din țările din Africa, unde agenția finanța programe de dezvoltare și, astfel, Michael Cernea ajunsese pe lista scurtă pentru concurs. A luat decizia crucială să meargă la Washington și a prezentat *paper*-ul pe care îl pregătise pentru Congresul de Sociologie de la Toronto sub forma unui proiect interviu. Era, în fapt, un capitol din sociologia gospodăriei agricole colective, cu care a convins comisia și a devenit, astfel, primul sociolog de programe de cercetare-dezvoltare rurală ale Băncii, într-o echipă alcătuită, până atunci,

18. Cernea și Rostás, *Viețile* Sociologului, 107-109.

19. Robert K. Merton, „The Matthew Effect in Science: The Reward and Communication Systems of Science are Considered", *Science*, 1968, 159 (3810): 56–63.

20. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 111.

21. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 49, 88–89.

exclusiv din economiști și specialiști financiari, arhitecți, ingineri, specialiști în drumuri și poduri.

Stabilit în SUA, mai întâi consultant la Banca Mondială, a militat permanent pentru cooptarea, în cadrul agenției, a unor specialiști în sociologia aplicată. A fost primul sociolog din istoria Băncii angajat ca membru al *staff*-ului organizației financiare și a fost trimis imediat cu misiune în Tanzania, Kenya și, apoi, Insula Mauritius. După o perioadă grea de acomodare și de îngrijorări cu privire la soarta copiilor rămași în țară, la o distanță de un an și trei luni, reușește să reîntregească familia și să îi aducă în Statele Unite. Iarăși beneficiază de o șansă neașteptată și primește sprijin din partea unui senator american, în condițiile în care aprobarea clauzei națiunii favorizate pentru România, care oferea termeni economici convenabili pentru comerțul extern, depindea de votul Senatului SUA.

Experiența directă cu birocrația kafkiană a sistemului comunist, de care se lovise în anii '60-'70, l-a ajutat în reformarea rutinei instituționale și în remodelarea culturii organizaționale a unei agenții bancare ultra-birocratizate, schimbând, prin politicile sociale, direcția neoliberală a agenției internaționale. În concepția și activitatea sa, a fost observată legătura directă dintre monografiile sociologice asupra satelor din România, formularea programelor de dezvoltare-restructurare și acțiunile sale de la Banca Mondială[22].

> „Am învățat și din experiențele foarte negative din anii de dinainte de a pleca din țară, în ciocnirile și luptele, în surdină sau deschise, cu sistemul instituțional osificat, cu controlul cenzurii, cu obstacolele în exprimare, cu dogmatismul și obtuzitatea celor care nu voiau să înțeleagă, împotriva evidenței. Experiența eșecurilor și disfuncțiilor unui sistem m-a învățat că trebuie să fiu perseverent și să-mi apăr punctul de vedere. Cu decenii mai târziu, cineva de la Banca Mondială, reflectând asupra activităților mele, a făcut o observație pe jumătate glumeață, dar și cu mult adevăr. A spus: «Tu, Michael, ai reușit să impui în Bancă idei și demersuri care erau străine de Bancă și inacceptabile pentru mulți, atât individual, cât și ca structură și cultură organizațională. Și ai reușit! Dar, de fapt, tu erai deja antrenat: după situațiile prin care ai trecut în România, lupta cu birocrația Băncii Mondiale a fost floare la ureche, nu-i așa?» A fost o observație pertinentă, pentru că Banca Mondială este și ea, în termeni weberieni, un mare sistem birocratic, cu osificările ei, cu *bias*-urile ei, cu îngustimile ei de mentalitate, cu reducționismul economic."[23]

Formarea sa de sociolog rural și experiența dintr-un stat comunist în plin proces de colectivizare și industrializare l-au determinat să structureze și să insufle, la nivelul programelor economice ale Băncii Mondiale, rolul cunoașterii științelor sociale în conceperea de proiecte de dezvoltare și în evaluarea impactului social al măsurilor economice, prin contracararea costurilor sociale și a dramelor umane. Recompensarea membrilor populațiilor vulnerabile afectate de programele economice de dezvoltare indusă, stimularea participării în procesele de reformă ale celor afectați, reintegrarea comunității locale în circuitul economic al dezvoltării durabile, prin mobilizarea resurselor comunitare și cooptarea energiilor comunităților locale, se înscriu în paradigma modelului gustian de dezvoltare comunitară de inspirație nordică[24].

Cu acest volum de interviuri, Zoltán Rostás are meritul că surprinde esența operei științifice și a activității profesionale a sociologului Mihail M. Cernea. Profesorul marginalizat în țară, dar renumit la nivel mondial, se înscrie – prin analiza socială a proiectelor de dezvoltare și prin activitatea practică interdisciplinară de la Banca Mondială, unde a coordonat programe informate sociologic – în paradigma Școlii Sociologice de la București, în modelul cercetare-acțiune socială, pe linia sociologiei aplicate a lui Dimitrie Gusti, Anton Golopenția, Henri H. Stahl, Dumitru Sandu. În acord cu sistemul gustian[25], sociologia rurală și preocuparea pentru cercetare-acțiune-dezvoltare comunitară, cunoașterea științifică și anchetele sociologice de teren cu privire la starea societății investigate trebuie puse la dispoziția decidentului politic, ca etapă obligatorie pentru orice intervenție sau acțiune reformatoare. În comunitățile pentru care a lucrat în cadrul proiectelor Băncii Mondiale, Mihail M. Cernea a practicat sociologia dezvoltării pe principiile sistemului sociologic gustian, aplicând, la nivel internațional, strategia de cercetare-acțiune socială-dezvoltare comunitară.

Bibliography

Cernea, M., Mihail, and Zoltán Rostás. *Viețile Sociologului. Academicianul Mihail M. Cernea în dialog cu Zoltán Rostás* [The Lives of the Sociologist: Academician Mihail M. Cernea in Dialogue with Zoltán Rostás]. Bucharest: Corint, 2024.

Cernea, M., Mihail (ed). *Putting People First. Sociological Variables in Developement Projects.* New York and

22. Cobianu-Băcanu, *Mihail M. Cernea. Un inovator.*, 16.

23. Cernea și Rostás, *Viețile Sociologului*, 71–72.

24. Antonio, Momoc, *Capcanele politice ale sociologiei interbelice. Școala gustiană între carlism și legionarism* (București: Curtea veche, 2012), 38-39,

25. Momoc, *Capcanele politice...*, 302.

London: Oxford University Press, 1991.
Cernea, M., Mihail. *Sociologia americană: Tendințe și controverse* [American Sociology: Trends and Controversies]. Bucharest: Editura Enciclopedică Română, 1974.
Cernea, M., Mihail. *Sociologia cooperativei agricole* [The Sociology of the Agricultural Cooperative]. Bucharest: Academia de Ştiințe Sociale şi Politice. Institutul de Filozofie. Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1974.
Cernea, Stela. *Structuralismul funcționalist în sociologia americană* [Functionalist Structuralism in American Sociology]. Bucharest: Editura Științifică, 1970.
Cobianu-Băcanu, Maria. *Mihail M. Cernea. Un inovator în sociologie și dezvoltare internațională* [Mihail M. Cernea. An Innovator in Sociology and International Development]. Bucharest: Editura Economică, 2001.
Gusti, Dimitrie. *Sociologia Militans, Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii, vol I. Cunoaștere.* [Sociologia Militans, Knowledge and Action in the Service of the Nation, vol. I. Knowledge]. Bucharest: Fundația Regele Mihai I, 1946.
Gusti, Dimitrie. *Opere* [Vol. 3], *Sistemul de Sociologie, Etică și Politică* [The System of Sociology, Ethics, and Politics]. Bucharest: Ed. Academiei RSR, 1970.
Merton, Robert K. "The Matthew Effect in Science: The Reward and Communication Systems of Science are Considered." *Science*, 5 Jan 1968, no. 159 (3810): 56–63. 10.1126/science.159.3810.56.
Merton, Robert K., Barber Elinor. *The Travels and Adventures of Serendipity: A Study in Sociological Semantics and the Sociology of Science.* Princeton, Oxford: Princeton University Press, 2004.
Momoc, Antonio. *Capcanele politice ale sociologiei interbelice. Școala gustiană între carlism și legionarism* [The Political Traps of Interwar Sociology. The Gusti School Between Carlism and Legionarism]. Bucharest: Curtea veche, 2012.
Momoc, Antonio. "O istorie nefardată a sociologiei" ["An Unvarnished History of Sociology"]. *Sfera Politicii*, no. 91-92 (2001): 91–93.
Rostás, Zoltán. *Monografia ca utopie. Interviuri cu Henri H. Stahl (1985-1987)* [The Monograph as Utopia: Interviews with Henri H. Stahl (1985-1987)]. Bucharest: Paideia, 2000.
Rostás, Zoltán. *Dialog neterminat cu Ioan Mihăilescu* [Unfinished Dialogue with Ioan Mihăilescu]. Bucharest: Curtea veche, 2007.